

Ο ΝΕΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

Παναγιώτης Αργαλιάς, Δ.Ν., Ειδ. Συνεργάτης Νομικής Σχολής ΔΠΘ, Δικηγόρος

Διάγραμμα Μελέτης

I. Εισαγωγή.....	1
II. Ενεργειακή Διακυβέρνηση	2
III. Ο νέος Κανονισμός για την ενεργειακή διακυβέρνηση	8
IV. Καταληκτικές Παρατηρήσεις.....	14

I. Εισαγωγή

Το έτος 2000, κατά την έναρξη της θητείας της νέας Ευρωπαϊκής Επιτροπής (στο εξής Επιτροπή), ο τότε πρόεδρος Romano Prodi έθεσε ως στρατηγικό στόχο την εισαγωγή νέων μορφών διακυβέρνησης στην ΕΕ¹. Η διακυβέρνηση αποτελεί μία έννοια που χρησιμοποιήθηκε στο πεδίο του Ευρωπαϊκού Δικαίου με συστηματικό τρόπο στο πλαίσιο της Λευκής Βίβλου για τη διακυβέρνηση, η οποία εκδόθηκε το 2001 από την Επιτροπή, που πήρε τη μορφή Ανακοίνωσης². Εκεί αναφέρονταν ότι «*Διακυβέρνηση σημαίνει κανόνες, διαδικασίες και συμπεριφορά που επηρεάζει τον τρόπο άσκησης των εξουσιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ειδικότερα όσον αφορά τη διαφάνεια, τη συμμετοχή, τη λογοδοσία, την αποτελεσματικότητα και τη συνοχή*». Είναι φανερό ότι ως έννοια επηρεάζει την οργανωτική δομή της ΕΕ αλλά και επιδιώκει την αρμονικότερη συνεργασία των Κρατών-μελών της στο πλαίσιο εκπόνησης της ενωσιακής νομοθεσίας.

Στην ανωτέρω Ανακοίνωση η Επιτροπή σημείωσε ότι η ΕΕ θα έπρεπε να αποκτήσει ηγετικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και στην αντιμετώπιση του εγκλήματος, ενώ καθορίστηκαν πέντε αρχές χρηστής διακυβέρνησης που εξακολουθούν να ισχύουν, οι οποίες είναι η διαφάνεια, η συμμετοχή, η λογοδοσία, η αποτελεσματικότητα και η συνοχή.

¹Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στρατηγικοί στόχοι 2000-2005, Φεβρουάριος 2000 — COM (2000) 154.

²Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση, A White Paper, European Governance, 25.7.2001 COM(2001) 428 τελικό.

Εξάλλου, η προώθηση μορφών διακυβέρνησης δεν αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων αλλά εμπλέκει τις δημόσιες εθνικές αρχές, τους ιδιωτικούς φορείς αλλά και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών³.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας εισάγοντας νέο κεφάλαιο έθεσε με σαφή και συγκεκριμένο τρόπο νομική βάση για την εξωτερική δράση της Ένωσης προκειμένου να προβαίνει σε δράσεις στο διεθνές περιβάλλον και δίκαιο για την προστασία του⁴. Έτσι, πλέον, η δράση της ΕΕ έχει ως στόχο την προώθηση του διεθνούς συστήματος που θεμελιώνεται στην ενισχυμένη πολυμερή συνεργασία και τη **χρηστή παγκόσμια διακυβέρνηση**. Επιπρόσθετα, στόχο της ΕΕ αποτέλεσε η προαγωγή στις αναπτυσσόμενες χώρες της αειφόρου ανάπτυξης⁵ από κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη⁶. Στο ανωτέρω πλαίσιο, η έννοια της χρηστής διακυβέρνησης σχετίζεται, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την αναγκαιότητα της στενότερης συνεργασίας με τις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές για τη χάραξη και υλοποίηση των κοινοτικών/ενωσιακών στρατηγικών⁷.

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στην αποσαφήνιση του περιεχομένου της ενεργειακής διακυβέρνησης, ενός είδους διακυβέρνησης που καθίσταται ιδιαίτερα επίκαιρο μετά την έκδοση και δημοσίευση του Κανονισμού 1999/2018 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα⁸.

II. Ενεργειακή Διακυβέρνηση

Επικεντρώνοντας την προσοχή μας στην ενεργειακή διακυβέρνηση μπορούμε, αρχικά, να σημειώσουμε ότι αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα αλληλοεπιδρούν προκειμένου να καθορίσουν και να υλοποιήσουν τους στόχους της ενεργειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁹.

³Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση της Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση, Ευρωπαϊκές Κοινότητες 2003, σελ. 5.

⁴Γ. Β. Αυγερινός Άρθρο 21 ΣΕΕ, σε Β. Χριστιανός (επιμ.), Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ κατ' άρθρο ερμηνεία, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σελ. 96-99.

⁵Γ. Κρεμλής, Η ενέργεια και το περιβάλλον, Ευρωπαϊών Πολιτεία 3/2009, σελ. 677-688, σελ. 684.

⁶Άρθρο 21 παρ. 2 στοιχ. Δ ΣΕΕ

⁷Επιτροπή των Περιφερειών, Λευκή Βίβλος για την Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση της Επιτροπής των Περιφερειών, Ευρωπαϊκή Ένωση 2009, σελ. 3.

⁸Κανονισμός 1999/2018 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, για την τροποποίηση των Κανονισμών 663/2009/ΕΚ και 715/2009/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των Οδηγιών 94/22/ΕΚ, 98/70/ΕΚ, 2009/31/ΕΚ, 2009/73/ΕΚ, 2010/31/ΕΕ, 2012/27/ΕΕ και 2013/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των Οδηγιών 2009/119/ΕΚ και 2015/652/ΕΕ του Συμβουλίου και για την κατάργηση του Κανονισμού 525/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 1 έως 77.

⁹European Parliament, Directorate General for Internal Policies, Policy Department A: Economic and Scientific Policy, EU Energy Governance for the Future.

Στο πλαίσιο της ενεργειακής πολιτικής¹⁰ και πριν από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας, η ενεργειακή διακυβέρνηση χαρακτηρίζεται από αποσπασματικές ρυθμίσεις, οι οποίες βελτιώνουν τη συνεργασία μεταξύ των Κρατών-μελών της ΕΕ αλλά δεν εμπεδώνουν ένα συνεκτικό πλαίσιο ενεργειακής διακυβέρνησης. Έτσι η Οδηγία 2006/32 για την ενεργειακή απόδοση και τις ενεργειακές υπηρεσίες¹¹ όρισε ότι τα Κράτη-μέλη θα έπρεπε να θεσπίζουν και να προσπαθούν να επιτύχουν τους εθνικούς ενδεικτικούς στόχους εξοικονόμησης ενέργειας με τη θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων ενεργειακής απόδοσης¹². Επιπροσθέτως, τα Κράτη-μέλη θα έπρεπε να υποβάλουν τα Σχέδια Δράσης Ενεργειακής Απόδοσης (στο εξής ΣΔΕΑ), που θα είχαν ως περιεχόμενο την περιγραφή των μέτρων ενεργειακής απόδοσης για την επίτευξη των εθνικών ενδεικτικών στόχων¹³. Το πρώτο σχέδιο θα έπρεπε να υποβληθεί το αργότερο στις 30 Ιουνίου 2007, και εν συνεχεία το δεύτερο και το τρίτο ΣΔΕΑ το αργότερο στις 30 Ιουνίου 2011 και 30 Ιουνίου 2014 αντίστοιχα (εφεξής ανά τριετία). Οι συγκεκριμένες εκθέσεις θα έπρεπε να υποβληθούν πριν την εκπνοή της προθεσμίας για μεταφορά της οδηγίας στις εθνικές έννομες τάξεις¹⁴. Είναι αληθές ότι και υπό το νομικό καθεστώς της Οδηγίας 93/76 για την ενεργειακή απόδοση¹⁵ τα Κράτη-μέλη υπέβαλαν ανά διετία στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με τα αποτελέσματα των μέτρων που είχαν λάβει αλλά η συγκεκριμένη υποχρέωση σχετιζόταν με την εφαρμογή προγραμμάτων¹⁶.

Στον τομέα της προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μπορούμε διακρίνουμε παρόμοιες ρυθμίσεις. Έτσι, η Οδηγία 2009/28¹⁷ για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εισήγαγε ένα κοινό πλαίσιο για την προώθηση της

¹⁰ Κ. Π. Ηλιόπουλος, Το Ευρωπαϊκό Δίκαιο της Ενέργειας σε Τιμητικό Τόμο Καθηγητή Ιωάννη Βούλγαρη, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλας Αθήνα – Κομοτηνή 2010, σελ. 145 επμ και ειδικά 147 επ.

¹¹ Οδηγία 2006/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, για την ενεργειακή απόδοση κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες και για την κατάργηση της Οδηγίας 93/76/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 114 της 27.4.2006, σ. 64 έως 85.

¹² Άρθρο 1 της Οδηγίας 2006/32. Σημειώνουμε ότι η συγκεκριμένη Οδηγία αντικαταστάθηκε από την Οδηγία 2012/27 Οδηγία 2012/27/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για την ενεργειακή απόδοση, την τροποποίηση των οδηγιών 2009/125/ΕΚ και 2010/30/ΕΕ και την κατάργηση των οδηγιών 2004/8/ΕΚ και 2006/32/ΕΚ, ΕΕ L 315 της 14.11.2012, σ. 1 έως 56.

¹³ Άρθρο 14 της Οδηγίας 2006/32.

¹⁴ Άρθρο 18 της Οδηγίας 2006/32.

¹⁵ Οδηγία 93/76/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 1993 για περιορισμό των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακος με τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.

¹⁶ Άρθρο 9 της Οδηγίας 93/76.

¹⁷ Οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ, ΕΕ L 140 της 5.6.2009, σ. 16 έως 62.

ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές θέτοντας υποχρεωτικούς εθνικούς στόχους για το συνολικό μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας και το μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στις μεταφορές¹⁸. Παρομοίως, τα Κράτη μέλη υποχρεούνται να υποβάλουν, ανά διετία, στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται ως προς την προώθηση και τη χρήση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές¹⁹.

Στο ανωτέρω πλαίσιο ανάλυσης, μπορούμε να επισημάνουμε και «ενεργειακές» αναφορές σχετικά με την αρχή της χρηστής διακυβέρνησης. Έτσι, αυτή εμφανίστηκε και συνδέθηκε με την ανεξαρτησία των ρυθμιστικών αρχών έναντι των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου και των διαχειριστών των συστημάτων μεταφοράς²⁰ και διανομής²¹, αλλά και με τη βελτίωση της αξιοπιστίας των δεδομένων. Αναφορικά με τη βελτίωση της αξιοπιστίας των ενεργειακών δεδομένων σημαντικό μέσο ενεργειακής διακυβέρνησης αποτελούν οι καταρτιζόμενες, σε τακτική βάση, εκθέσεις ποιότητας σχετικά με τα ενεργειακά δεδομένα (π.χ. τιμές που αντιμετωπίζουν οι καταναλωτές ενέργειας στα Κράτη-μέλη²²).

Τα ανωτέρω υποδηλώνουν την εφαρμογή της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού (Open Method of Coordination) ως μεθόδου διακυβέρνησης στον τομέα της ενέργειας. Η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού τέθηκε σε εφαρμογή με τη Στρατηγική της Λισαβόνας²³ και έχει ως περιεχόμενο την ανταλλαγή των καλύτερων πρακτικών μεταξύ των εθνικών δρώντων και αντιλήψεων έτσι ώστε να επιτευχθεί η σύγκλιση των πολιτικών. Σε ένα πρώτο στάδιο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θέτει τις κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες μετατρέπονται σε ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες από τα όργανα της ΕΕ. Σε ένα επόμενο στάδιο τα Κράτη-μέλη υλοποιούν

¹⁸Άρθρο 1 της Οδηγίας 2009/28.

¹⁹Άρθρο 22 της Οδηγίας 2009/28.

²⁰*N. Κεραμίδας*, Ο διαχωρισμός δραστηριότητας μεταφοράς σύμφωνα με την Οδηγία 2009/72 – Το μοντέλο του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς («ΑΔΜ») και ο λειτουργός της αγοράς στην ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, *Ενέργεια και Δίκαιο* Τεύχος 15/2011, σελ. 40 επ..

²¹Κανονισμός αριθ. 713/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 για την ίδρυση Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας, ΕΕ L 211 της 14.8.2009, σ. 1 έως 14 προοίμιο 18.

²²Κανονισμός 2016/1952 (ΕΕ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2016 σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές όσον αφορά τις τιμές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της Οδηγίας 2008/92/ΕΚ, ΕΕ L 311 της 17.11.2016, σ. 1 έως 12, προοίμιο 19.

²³*Μιχ. Χρυσομάλλης*, Η «κοινοτική μέθοδος» σε αμφισβήτηση, ο «ευρωπαϊκός συνταγματισμός» σε κίνδυνο: Σκέψεις γύρω από την τρέχουσα κρίση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 60 επ' S. Croger, The Open Method of Coordination: Under conceptualization, over determination, de-politicization and beyond, *European Integration online Papers / ISSN 1027-5193 Special Issue 1, Vol. 13 (2009)* διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2009-005.pdf>, σελ 2.

τους στόχους που τίθενται με τα εθνικά σχέδια δράσης, τα οποία ελέγχονται κυρίως από την Επιτροπή²⁴.

Την τελευταία δεκαετία, η ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική αντιμετώπισε μια αντιπαράθεση μεταξύ των Κρατών-μελών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και των βόρειων και δυτικών Κρατών-μελών της ΕΕ. Από την μία πλευρά, Κράτη-μέλη, όπως η Γερμανία και η Δανία υποστήριζαν σταθερά τη μετάβαση προς καθαρότερες μορφές ενέργειας, αποτελεσματικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της μείωσης των ανθρακούχων εκπομπών. Από την άλλη πλευρά, Κράτη-μέλη όπως η Πολωνία²⁵, Σλοβακία, Τσεχία και Ουγγαρία, η Βουλγαρία, καθώς και η Ρουμανία, υπό την ηγεσία της πολωνικής κυβέρνησης αντιτάχθηκαν στους νέους στόχους και επέμειναν στην διατήρηση της εθνικής κυριαρχίας αναφορικά με τις αποφάσεις που σχετίζονται με το εθνικό ενεργειακό μίγμα προκειμένου να δοθεί προτεραιότητα στον στόχο της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού²⁶.

Επιπρόσθετα, πρέπει να σημειώσουμε ότι η ενεργειακή διακυβέρνηση στο πεδίο της ΕΕ παρουσιάζει εξωτερικές διαστάσεις στον τομέα της διαφοροποίησης των ενεργειακών οδών και της απεξάρτησης από περιορισμένο αριθμό προμηθευτών. Η συγκεκριμένη διάσταση της εξωτερικής ενεργειακής διακυβέρνησης σχετίζεται με την υλοποίηση των στόχων της ενεργειακής πολιτικής εντός της επικράτειας των Κρατών-μελών, ήτοι με την ενίσχυση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά ενέργειας²⁷. Έτσι, το τρίτο ενεργειακό πακέτο έχει ως στόχο να μειώσει την ικανότητα των κυρίαρχων προμηθευτών να παρεμποδίζουν την πρόσβαση στο δίκτυο για τους νεοεισερχόμενους, ενώ με τη διάσπαση των καθέτων μονοπωλιακών επιχειρήσεων, η ελευθέρωση της αγοράς θα καταστήσει επίσης πιο δύσκολο για τις «μεγάλες» μη ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, όπως η Gazprom, να ισχυροποιήσουν τη δεσπόζουσα θέση τους μέσω ενός μικρού αριθμού διμερών συμφωνιών²⁸.

Η εξωτερική διάσταση της ενεργειακής διακυβέρνησης σχετίζεται με το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σημαντικό ενδιαφέρον για διεθνείς αγορές ενέργειας που λειτουργούν εύρυθμα και βασίζονται σε κανόνες, ενώ εργάζεται

²⁴V. Hatzopoulos, Why the OMC is bad for you: A letter to the EU. *European Law Journal*, Τόμος 13, Νο3, σελ. 309 επ. ειδικά 312, E. Γ. Μανούβελος, Νέες μορφές διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Πολιτικές σύγκλισης και πεδία εφαρμογής, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2010, σελ. 19.

²⁵ΔΕΕ, απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Ιουνίου 2018, Υπόθεση C-5/16, *Δημοκρατία της Πολωνίας κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, ECLI:EU:C:2018:483.

²⁶M. Ringela, M. Knodtb, The governance of the European Energy Union: Efficiency, effectiveness and acceptance of the Winter Package 2016, *Energy Policy* 112 (2018) 209–220.

²⁷Άρθρο 194 ΣΛΕΕ.

²⁸F. Abbasov, EU's external energy governance: A multidimensional analysis of the southern gas corridor, *Energy Policy* 65 (2014) 27–36, ειδικά σελ. 30.

δραστήρια για την ενίσχυση της διακυβέρνησης σε forum, όπως το G7, τοG20 και ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας²⁹.

Μετά τις ευρωεκλογές του 2014, ο Πρόεδρος της Επιτροπής Jean-Claude Juncker εισήγαγε την ιδέα της Ενεργειακής Ένωσης, η οποία αποτέλεσε μία από τις 10 προτεραιότητες της Επιτροπής για την περίοδο 2015–19³⁰. Με τη δημιουργία της Ενεργειακής Ένωσης, η στρατηγική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας απέκτησε πέντε αμοιβαίως ενισχυόμενες και στενά αλληλένδετες διαστάσεις με στόχο την εξασφάλιση μεγαλύτερης ενεργειακής ασφάλειας, βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας: α) την ενεργειακή ασφάλεια, την αλληλεγγύη και εμπιστοσύνη, β) την πλήρως ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας^{31,γ}) την ενεργειακή απόδοση που συμβάλλει στον μετριασμό της ζήτησης, δ) την απαλλαγή της οικονομίας από τις ανθρακούχες εκπομπές, και ε) την έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα³².

Στο πλαίσιο της Ενεργειακής Ένωσης, η ΕΕ ανέλαβε ένα ρόλο να βελτιώσει το σύστημα της παγκόσμιας διακυβέρνησης της ενέργειας³³. Η Επιτροπή επιδιώκει τη σταδιακή κατάργηση των κανονιστικά ρυθμιζόμενων τιμών κάτω του κόστους, μέσω της διακυβέρνησης στο πεδίο του ανταγωνισμού και της οικονομικής συνεργασίας των Κρατών-μελών (Οικονομική Διακυβέρνηση³⁴). Έτσι, λοιπόν, η έννοια της ενεργειακής διακυβέρνησης συνδέθηκε με την Ενεργειακή Ένωση και την επίτευξη των στόχων της ενεργειακής πολιτικής³⁵ σε ευρωπαϊκό, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο³⁶. Οι σκοποί της ενεργειακής διακυβέρνησης, που ορίστηκαν με ευρύτητα κατά την ίδρυση της Ενεργειακής Ένωσης, είναι:

²⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση, Δεύτερη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης, COM (2017) 53 τελικό, σελ. 14.

³⁰Βλ. σχ. στο διαδικτυακό τόπο: https://ec.europa.eu/commission/priorities/energy-union-and-climate_en, *Ét. Bassot and W. Hiller*, European Parliament, Study European Parliamentary Research Service Authors: September 2018, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/625176/EPRS_STU\(2018\)625176_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/625176/EPRS_STU(2018)625176_EN.pdf), σελ. 13.

³¹*Αικ. Ν. Ηλιάδου*, Ρύθμιση αγοράς ενέργειας, *Ενέργεια και Δίκαιο*, Τεύχος 6/2006,σελ. 37 επ.

³²Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα των Επενδύσεων, Στρατηγική πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή, COM/2015/080 τελικό.

³³Ο. π. Com (2015) 80, σελ. 7.

³⁴Ο. π. Com (2015) 80, σελ. 14. Για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Διακυβέρνηση βλ. *Μιχ. Χρυσομάλλης*, Ευρωπαϊκή Οικονομική Διακυβέρνηση, Οικοδόμηση, Εμβάθυνση, Ζητήματα Δημοκρατίας και Κράτους Δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη 2018, 31 - 44.

³⁵*P. Voutilainen*, Developing Energy Policy for Europe: A Finnish Perspective on Energy Cooperation in the European Union, *Energy Law Journal*, Volume 29, 2008, σελ121, ειδικά 122 επ..

³⁶Ο.π. Com (2015) 80, σελ. 21.

- α) η συγκέντρωση των δράσεων για την ενέργεια και το κλίμα³⁷, καθώς και των δράσεων σε άλλους συναφείς τομείς πολιτικής, με στόχο την ενίσχυση και την παγίωση της συνοχής των πολιτικών,
- β) η εξασφάλιση της εφαρμογής της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και της υλοποίησης του πλαισίου δράσης για την ενέργεια και το κλίμα με ορίζοντα το 2030 (ενεργειακή απόδοση, εμπόριο των ρύπων),
- γ) ο εξορθολογισμός των ισχυουσών απαιτήσεων προγραμματισμού και υποβολής εκθέσεων, με την αποφυγή της περιττής διοικητικής επιβάρυνσης,
- δ) η δρομολόγηση διαλόγου για την ενέργεια με τους ενδιαφερομένους, με στόχο την τεκμηρίωση της χάραξης πολιτικής και την ενεργό συμμετοχή στη διαχείριση της ενεργειακής μετάβασης,
- ε) η εμβάθυνση της συνεργασίας μεταξύ των Κρατών-μελών σε περιφερειακό επίπεδο αλλά και της συνεργασίας μεταξύ των Κρατών-μελών και της Επιτροπής³⁸.

Στις 30 Νοεμβρίου 2016, η Επιτροπή παρουσίασε μια δέσμη μέτρων για να διατηρήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση ανταγωνιστική και να ενισχύσει τη μετάβαση σε μορφές καθαρής ενέργειας. Το χειμερινό ενεργειακό πακέτο (Winter Package) αναμένεται να συμβάλει στην εξέλιξη της Ενεργειακής Ένωσης και στην εκπλήρωση των δεσμεύσεων της ΕΕ στο πλαίσιο της συμφωνίας των Παρισίων³⁹. Το ενεργειακό πακέτο περιλάμβανε οκτώ νομοθετικές προτάσεις αναφορικά με την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων⁴⁰, την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας⁴¹, την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης⁴², την ενεργειακή διακυβέρνηση⁴³, την

³⁷ B. Καραγεώργου, Σ. Μανωλκίδης, Αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας – Η Ευρωπαϊκή και η Ελληνική προοπτική, *Ενέργεια και Δίκαιο*, Τεύχος 5/2006, σελ. 5 επ.

³⁸ R. Fernandez, *Conflicting energy policy priorities in EU energy governance*, *Journal of Environmental Studies and Sciences* (2018), Τεύχος 8, σελ. 239–248

³⁹ Clean Energy for all Europeans, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans, European Commission - Press release IP/16/4009, Clean Energy for All Europeans – unlocking Europe's growth potential, Brussels, 30 November 2016.

⁴⁰ Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, COM/2016/0765 τελικό.

⁴¹ Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, COM/2016/0767 τελικό.

⁴² Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, COM/2016/0761 τελικό.

⁴³ Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, που τροποποιεί την Οδηγία 94/22/ΕΚ, την Οδηγία 98/70/ΕΚ, την Οδηγία 2009/31/ΕΚ, τον Κανονισμό 663/2009/ΕΚ, τον Κανονισμό 715/2009/ΕΚ, την Οδηγία 2009/73/ΕΚ, την Οδηγία 2009/119/ΕΚ του Συμβουλίου, την Οδηγία 2010/31/ΕΕ, την Οδηγία 2012/27/ΕΕ, την Οδηγία 2013/30/ΕΕ και την Οδηγία 2015/652/ΕΕ του Συμβουλίου και καταργεί τον Κανονισμό 525/2013/ΕΕ COM/2016/0759 τελικό.

εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας⁴⁴, την ασφάλεια εφοδιασμού ηλεκτρικής ενέργειας⁴⁵ και την ίδρυση Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας⁴⁶. Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί η Οδηγία 2018/844 για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων⁴⁷, η Οδηγία 2018/2001 για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές⁴⁸, η Οδηγία 2018/2002 για την ενεργειακή απόδοση⁴⁹ και ο **Κανονισμός 2018/1999 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα**⁵⁰.

III. Ο νέος Κανονισμός για την ενεργειακή διακυβέρνηση

Επιδιώκοντας να εστιάσουμε την προσοχή μας στην προστιθέμενη αξία του νέου Κανονισμού για την ενεργειακή διακυβέρνηση, θα πρέπει να αναφέρουμε, αρχικά, ότι είναι σημαντικό που επιλέχτηκε ο τύπος του Κανονισμού σε σχέση με αυτόν της Οδηγίας. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει την διάθεση ισχυρότερης δέσμευσης των Κρατών-μελών και αποτελεί, ενδεχομένως, δείγμα προσπάθειας για μία περισσότερο *ισχυρή διακυβέρνηση* στον τομέα της ενέργειας.

Η πλήρωση της αρχής της επικουρικότητας καθίσταται εμφανής λόγω του γεγονότος ότι η δράση που απαιτείται για την υλοποίηση των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης και της αντιμετώπισης της πρόκλησης της κλιματικής αλλαγής απαιτεί δράση σε επίπεδο ΕΕ προκειμένου να επιτευχθεί συνοχή των εθνικών πολιτικών (αλλά και με διατήρηση μιας σχετικής ευελιξίας των Κρατών-μελών) αλλά

⁴⁴ Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας COM/2016/0861 τελικό, Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας COM/2016/0864 τελικό.

⁴⁵ Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ετοιμότητα αντιμετώπισης κινδύνων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και με την κατάργηση της Οδηγίας 2005/89/ΕΚ COM/2016/0862 τελικό.

⁴⁶ Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας, COM/2016/0863 τελικό.

⁴⁷ Οδηγία 2018/844 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, ΕΕ L 156 της 19.6.2018, σ. 75 έως 91.

⁴⁸ Οδηγία 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, PE/48/2018/REV/1 ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 82 έως 209.

⁴⁹ Οδηγία 2018/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την τροποποίηση της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 210 έως 230.

⁵⁰ Κανονισμός 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, για την τροποποίηση των κανονισμών 663/2009/ΕΚ και 715/2009/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 94/22/ΕΚ, 98/70/ΕΚ, 2009/31/ΕΚ, 2009/73/ΕΚ, 2010/31/ΕΕ, 2012/27/ΕΕ και 2013/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 2009/119/ΕΚ και 2015/652/ΕΕ του Συμβουλίου και για την κατάργηση του κανονισμού 525/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 1 έως 77.

και συνεκτικότερη και αποτελεσματικότερη δράσης της ΕΕ στο διεθνές ενεργειακό περιβάλλον.

Ίσως, λιγότερο εμφανής καθίσταται η πλήρωση της προϋπόθεσης της αναλογικότητας. Η Επιτροπή, στην πρότασή της, επιθυμώντας να αιτιολογήσει τη λήψη του συγκεκριμένου τύπου μέτρου αντί αυτού της Οδηγίας επεσήμανε την ανάγκη άμεσης εφαρμογής των διατάξεων συγκρισιμότητας των εθνικών σχεδίων και εκθέσεων για την ενέργεια και το κλίμα και το γεγονός ότι τα σχέδια θα μπορούν να είναι έτοιμα αρκετά πριν από το 2021. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή τόνισε ότι αρκετές διατάξεις του Κανονισμού δεν απευθύνονται στα Κράτη-μέλη και, για τον λόγο αυτόν, δεν θα μπορούσαν να εφαρμοστούν με μεταφορά στο εθνικό δίκαιο (π.χ. υποχρεώσεις της Επιτροπής, η διαδικασία συστάσεων της Επιτροπής, ρυθμίσεις σχετικά με τον Ευρωπαϊκό, Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) κ.λπ.)⁵¹. Στο ζήτημα της επιλογής νομικής βάσεως για την έκδοση του Κανονισμού θα πρέπει να σημειώσουμε ότι επιλέχθηκαν τα άρθρα 192 παρ. 1 (περιβαλλοντική πολιτική) και το άρθρο 194 παρ. 2 (ενεργειακή πολιτική) ΣΛΕΕ⁵².

Η αναφορά και στις δύο ανωτέρω νομικές βάσεις υποδηλώνει ότι οι δύο πολιτικές σταθμίζονται με τον ίδιο τρόπο από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ στο πλαίσιο της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας και δείχνουν την ολοένα εντονότερη σχέση των δύο πολιτικών. Στο πλαίσιο αυτό, η μεγαλύτερη ανάγκη συσχέτισης των δύο πολιτικών αποδυναμώνει ή τουλάχιστον φαίνεται ότι θα αποδυναμώσει στο μέλλον το δικαίωμα των Κρατών-μελών να επηρεάζουν το ενεργειακό τους μίγμα, καθόσον η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές πλαίσιο θα οδηγήσει τα Κράτη-μέλη στην χωρίς διακριτική ευχέρεια επιλογή φιλικών προς το περιβάλλον πηγών ενέργειας προκειμένου να προσδιορίσουν το ενεργειακό τους μίγμα.

Η καινοτομία του νέου Κανονισμού είναι ότι με αυτόν θεσπίζεται μηχανισμός διακυβέρνησης⁵³. Ο νέος μηχανισμός συνδέεται με την υλοποίηση των στόχων και

⁵¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, που τροποποιεί την Οδηγία 94/22/ΕΚ, την Οδηγία 98/70/ΕΚ, την Οδηγία 2009/31/ΕΚ, τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 663/2009, τον Κανονισμό(ΕΚ) αριθ. 715/2009, την Οδηγία 2009/73/ΕΚ, την Οδηγία 2009/119/ΕΚ του Συμβουλίου, την Οδηγία 2010/31/ΕΕ, την Οδηγία 2012/27/ΕΕ, την Οδηγία 2013/30/ΕΕ και την Οδηγία (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου και καταργεί τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 525/2013, COM(2016) 759 final/2, σελ. 6.

⁵² M. D. Galera, The Integration of Energy and Environment under the Paradigm of Sustainability threatened by the Hurdles of the Internal Energy Market, European Energy and Environmental Law Review Φεβρουάριος 2017, σελ. 13.

⁵³ Άρθρο 1 παρ. 1 του Κανονισμού 2018/1999.

των επιδιώξεων για την ενεργειακή Ένωση⁵⁴. Ειδικότερα, ο νέος μηχανισμός επιδιώκει να συμβάλει α) στην ενίσχυση της συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο, β) στη διασφάλιση της έγκαιρης υποβολής, της διαφάνειας, της ακρίβειας, της συγκρισιμότητας και της πληρότητας των εκθέσεων της Ένωσης και των Κρατών-μελών της προς τη United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) και τη γραμματεία της συμφωνίας του Παρισιού⁵⁵, γ) στη συμβολή σε μεγαλύτερη κανονιστική ασφάλεια καθώς και σε μεγαλύτερη ασφάλεια των επενδυτών και δ) στη συνδρομή στην πλήρη αξιοποίηση των ευκαιριών για οικονομική ανάπτυξη, τόνωση των επενδύσεων, δημιουργία θέσεων απασχόλησης και κοινωνική συνοχή⁵⁶.

Ο μηχανισμός διακυβέρνησης δημιουργεί νομικές υποχρεώσεις στα Κράτη μέλη, προκειμένου να ενισχυθεί ο αποτελεσματικός έλεγχος της τήρησης των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης από αυτά. Ειδικότερα κάθε Κράτος-μέλος έχει την υποχρέωση να υποβάλει στην Επιτροπή το *«Ενοποιημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα»* ανά δέκα έτη. Το πρώτο σχέδιο θα υποβληθεί έως την 31η Δεκεμβρίου 2019, και εν συνεχεία έως την 1η Ιανουαρίου 2029. Ακόμη, προσδιορίζεται με σαφήνεια το περιεχόμενο των ανωτέρω ενοποιημένων σχεδίων. Έτσι προβλέπεται ότι τα σχέδια πρέπει να περιέχουν τις παρακάτω ενότητες:

- (α) Επισκόπηση της διαδικασίας βάσει της οποίας καταρτίστηκε το ενοποιημένο σχέδιο,
- (β) Περιγραφή των εθνικών στόχων, επιδιώξεων και συνεισφορών που αφορούν τις διαστάσεις της Ενεργειακής Ένωσης,
- (γ) Περιγραφή των προγραμματισμένων πολιτικών και μέτρων σχετικά με τους αντίστοιχους στόχους, επιδιώξεις και συνεισφορές, καθώς και γενική επισκόπηση των επενδύσεων που απαιτούνται για την επίτευξη των αντίστοιχων στόχων, επιδιώξεων και συνεισφορών,
- (δ) Περιγραφή της τρέχουσας κατάστασης των πέντε διαστάσεων της Ενεργειακής Ένωσης,
- (ε) Περιγραφή των κανονιστικών και μη κανονιστικών φραγμών και εμποδίων που παρεμποδίζουν την επίτευξη των στόχων,

⁵⁴Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Επιτροπής, Κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης το 2015, COM (2015) 572, Παράρτημα, Καθοδήγηση προς τα Κράτη-μέλη σχετικά με τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα ως μέρος της διακυβέρνησης της Ενεργειακής Ένωσης.

⁵⁵ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διακυβέρνηση της ενεργειακής ένωσης, και για την τροποποίηση της Οδηγίας 94/22/EK, της Οδηγίας 98/70/EK, της Οδηγίας 2009/31/EK, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 663/2009, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 715/2009, της Οδηγίας 2009/73/EK, της Οδηγίας 2009/119/EK του Συμβουλίου, της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ, της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ, της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ και της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013» COM(2016) 759 τελικό.

⁵⁶Άρθρο 1 Κανονισμού 2018/1999.

(στ) Εκτίμηση επιπτώσεων των προγραμματισμένων πολιτικών και μέτρων για την επίτευξη των στόχων.

Τα ανωτέρω σχέδια επικαιροποιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Έως την 30ή Ιουνίου 2023 και στη συνέχεια έως την 1η Ιανουαρίου 2033 και εφεξής ανά 10 έτη, κάθε Κράτος-μέλος υποβάλλει στην Επιτροπή **σχέδιο επικαιροποίησης** του τελευταίου κοινοποιηθέντος ενοποιημένου εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα ή αιτιολογεί στην Επιτροπή τους λόγους για τους οποίους το σχέδιο δεν χρειάζεται επικαιροποίηση⁵⁷.

Έως την 30ή Ιουνίου 2024 και στη συνέχεια έως την 1η Ιανουαρίου 2034 και εφεξής ανά 10 έτη, κάθε Κράτος-μέλος υποβάλλει στην Επιτροπή επικαιροποίηση του τελευταίου κοινοποιηθέντος ενοποιημένου εθνικού του σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα, εκτός εάν έχει επισημάνει τους λόγους για τους οποίους το σχέδιο δεν χρειάζεται επικαιροποίηση⁵⁸.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα ενοποιημένα σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα μπορούν να αποτελέσουν ένα δυναμικό εργαλείο ενεργειακής διακυβέρνησης, διότι δίνεται έμφαση τόσο στη διαδικασία κατάρτισης των ανωτέρω σχεδίων όσο και στο αναλυτικό περιεχόμενό τους. Ο δεκαετής προγραμματισμός συμπληρώνεται από την ενδιάμεση επικαιροποίηση των ενοποιημένων εθνικών σχεδίων στα μέσα της αρχικής δεκαετούς περιόδου, που αρχίζει από την 1^η Ιανουαρίου 2020. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επικαιροποίησης θα πρέπει να σημειώσουμε ότι πρώτα υποβάλλεται σχέδιο επικαιροποίησης και μετά από ένα χρόνο υποβάλλεται στην Επιτροπή το ενοποιημένο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα. Στο πλαίσιο της κατάρτισης των ενοποιημένων εθνικών σχεδίων, σημαντικό ρόλο αποτελεί η διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης. Έτσι, κάθε Κράτος-μέλος διασφαλίζει στο κοινό την έγκαιρη και αποτελεσματική παροχή της δυνατότητας να συμμετέχει στην κατάρτιση του ενοποιημένου εθνικού προσχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα και στην κατάρτιση του τελικού σχεδίου πριν από την έγκρισή του. Ο έλεγχος της διαδικασίας της δημόσιας διαβούλευσης από τα Κράτη-μέλη διασφαλίζεται με την υποβολή των εγγράφων στην Επιτροπή, περιεχόμενο των οποίων αποτελεί η σύνοψη των απόψεων ή των προσωρινών απόψεων του κοινού⁵⁹. Εξάλλου, το Κράτος-μέλος στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης είναι υποχρεωμένο να θέτει εύλογα

⁵⁷Άρθρο 14 παρ. 1 Κανονισμού 2018/1999.

⁵⁸Άρθρο 14 παρ. 2 Κανονισμού 2018/1999.

⁵⁹Άρθρο 10 Κανονισμού 2018/1999.

χρονοδιαγράμματα, τα οποία παρέχουν στο κοινό επαρκή χρόνο για να ενημερωθεί, να συμμετάσχει και να εκφράσει τις απόψεις του.

Πέραν όμως των ανωτέρω υποχρεώσεων, τα Κράτη-μέλη υποχρεούνται έως την 1η Ιανουαρίου 2020 και στη συνέχεια έως την 1η Ιανουαρίου 2029 και εφεξής ανά 10 έτη, να καταρτίζουν και να υποβάλλουν στην Επιτροπή τη μακροπρόθεσμη στρατηγική για την μείωση των αερίων του θερμοκηπίου με προοπτική τουλάχιστον 30 ετών και να επικαιροποιούν τις ανωτέρω στρατηγικές ανά πενταετία. Οι ανωτέρω στρατηγικές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη του στόχους που έχουν τεθεί με τη συμφωνία των Παρισίων και τα καταρτισθέντα ενοποιημένα εθνικά προσχέδια των Κρατών-μελών για την ενέργεια και το κλίμα⁶⁰. Οι μακροπρόθεσμες στρατηγικές θα πρέπει να περιλαμβάνουν αναλύσεις σχετικά με

α) τα σενάρια για τη συμβολή της Ένωσης στην επίτευξη των στόχων της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, μεταξύ δε άλλων και σενάριο για την επίτευξη καθαρών μηδενικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στο εσωτερικό της Ένωσης έως το 2050 και αρνητικών εκπομπών στη συνέχεια,

β) τις επιπτώσεις των σεναρίων στον υπολειπόμενο προϋπολογισμό για τον άνθρακα σε παγκόσμιο και ενωσιακό επίπεδο. Ειδικότερα, οι μακροπρόθεσμες στρατηγικές θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- τις μειώσεις εκπομπών σε επιμέρους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρικής ενέργειας, της βιομηχανίας, των μεταφορών, της θέρμανσης και ψύξης και του κτιριακού τομέα (οικιστικού και τριτογενούς), του αγροτικού τομέα, των αποβλήτων και της χρήσης γης,
- την αναμενόμενη πρόοδο σε σχέση με τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, των σχετικών εκτιμήσεων για τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις και των στρατηγικών για σχετική έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία,
- στο μέτρο του δυνατού, τις αναμενόμενες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις των μέτρων για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των πτυχών που αφορούν τη μακροοικονομική και την κοινωνική ανάπτυξη, ε) συνδέσεις με άλλους εθνικούς μακροπρόθεσμους στόχους, σχέδια και άλλες πολιτικές και μέτρα, και επενδύσεις⁶¹.

Επίσης, ο νέος Κανονισμός επιβάλλει στα Κράτη-μέλη την υποβολή εκθέσεων διετούς και ετήσιας διάρκειας. Έτσι, τα Κράτη – μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή έως τις 15 Μαρτίου 2023 και εφεξής ανά δύο έτη,

⁶⁰ Άρθρο 15 παρ. 2.

⁶¹ Άρθρο 15 παρ. 4 Κανονισμού 2018/1999.

- α) έκθεση σχετικά με την κατάσταση εφαρμογής του ενοποιημένου εθνικού τους σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα με τη μορφή ενοποιημένης εθνικής έκθεσης προόδου για την ενέργεια και το κλίμα που καλύπτει και τις πέντε διαστάσεις της Ενεργειακής Ένωσης⁶²,
- β) ενοποιημένες εκθέσεις σχετικά με τις πολιτικές και τα μέτρα για τα αέρια του θερμοκηπίου και τις προβλέψεις (έως τις 21 Μαρτίου 2021 και εφεξής ανά δύο έτη)⁶³,
- γ) ενοποιημένες εκθέσεις σχετικά με τις εθνικές δράσεις προσαρμογής, τη χρηματοδοτική και τεχνολογική στήριξη στις αναπτυσσόμενες χώρες και τα έσοδα από πλειστηριασμό (έως τις 21 Μαρτίου 2021 και εφεξής ανά δύο έτη)⁶⁴,
- δ) ενοποιημένες εκθέσεις σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας⁶⁵,
- ε) ενοποιημένες εκθέσεις σχετικά με την ενεργειακή απόδοση⁶⁶,
- στ) ενοποιημένες εκθέσεις σχετικά με την ενεργειακή ασφάλεια⁶⁷,
- ζ) ενοποιημένες εκθέσεις σχετικά με την εσωτερική αγορά ενέργειας⁶⁸,
- η) ενοποιημένες εκθέσεις σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια⁶⁹ και
- θ) ενοποιημένες εκθέσεις σχετικά με την έρευνα την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα⁷⁰.

Στο πλαίσιο της ετήσιας υποχρέωσης επιβολής εκθέσεων τα Κράτη-μέλη υποβάλλουν εκθέσεις (α) σχετικά με όλα τα αποθέματα έκτακτης ανάγκης που διατηρούνται για λογαριασμό του και δεν αποτελούν ειδικά αποθέματα⁷¹ (έως τις 15 Μαρτίου 2021 και εφεξής ανά έτος), (β) αναφορικά με την παλαιότητα και την επίδοση των υπεράκτιων εγκαταστάσεων πετρελαίου και φυσικού αερίου σχετικά με την πρόληψη ατυχημάτων και την επίπτωσή στο περιβάλλον⁷², (γ) σχετικά με τις προσεγγιστικές απογραφές των αερίων του Θερμοκηπίου (έως τις 31 Ιουλίου 2021 και εφεξής ανά έτος), (δ) σχετικά με την επίτευξη της εθνικής επιδίωξης ενεργειακής απόδοσης για το 2020⁷³.

Η αξιολόγηση των εκθέσεων που υποβάλλονται από τα Κράτη-μέλη διενεργείται, ιδιαίτερα, βάσει των ενοποιημένων εθνικών εκθέσεων προόδου για την ενέργεια και το κλίμα, την πρόοδο που έχει σημειωθεί σε ενωσιακό επίπεδο ως προς

⁶²Άρθρο 17 Κανονισμού 2018/1999.

⁶³Άρθρο 18 Κανονισμού 2018/1999.

⁶⁴Άρθρο 19 Κανονισμού 2018/1999.

⁶⁵Άρθρο 20 Κανονισμού 2018/1999.

⁶⁶Άρθρο 21 Κανονισμού 2018/1999.

⁶⁷Άρθρο 22 Κανονισμού 2018/1999.

⁶⁸Άρθρο 23 Κανονισμού 2018/1999.

⁶⁹Άρθρο 24 Κανονισμού 2018/1999.

⁷⁰Άρθρο 25 Κανονισμού 2018/1999.

⁷¹Άρθρο 6 παρ. 2 της Οδηγίας 2009/119.

⁷²Παράρτημα ΙΧ σημείο 3 της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 25 της εν λόγω Οδηγίας.

⁷³Άρθρα 26-7 Κανονισμού 2018/1999.

την επίτευξη των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης και των πολιτικών σχετικά με την ενέργεια και το κλίμα. Η πρώτη αξιολόγηση θα πραγματοποιηθεί έως τις 31 Οκτωβρίου 2021 και θα διενεργείται εφεξής ανά δύο έτη.

Ο κυρωτικός μηχανισμός λειτουργεί με την ευθύνη της Επιτροπής και η νομική του αποτελεσματικότητα επηρεάζεται από το γεγονός ότι η Επιτροπή στην περίπτωση παραβάσεων από τα Κράτη-μέλη και προκειμένου να διασφαλιστεί η επίτευξη των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης εκδίδει **συστάσεις**, οι οποίες δημοσιοποιούνται άμεσα. Οι συστάσεις εκδίδονται στις κάτωθι περιπτώσεις:

- α) αν οι εξελίξεις της πολιτικής στο συγκεκριμένο Κράτος-μέλος εμφανίζουν ασυνέπειες με τους βασικούς στόχους της Ενεργειακής Ένωσης,
- β) αν η Επιτροπή καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι στόχοι, οι επιδιώξεις και οι συνεισφορές των Κρατών-μελών είναι ανεπαρκείς για τη συλλογική επίτευξη των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης.

Ωστόσο, ο ανωτέρω μηχανισμός ελέγχου, αν και δεν μπορεί να θεωρηθεί *stricto sensu* δεσμευτικός, διέπεται από τις ακόλουθες αρχές. *Πρώτον*, το ενδιαφερόμενο Κράτος-μέλος οφείλει να λαμβάνει δεόντως υπόψη τη σύσταση της Επιτροπής σε πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των Κρατών-μελών και της Ένωσης και μεταξύ των Κρατών-μελών. *Δεύτερον*, το ενδιαφερόμενο Κράτος-μέλος καθορίζει στην ενοποιημένη εθνική έκθεση προόδου για την ενέργεια και το κλίμα που υποβάλλεται το επόμενο έτος μετά την έκδοση της σύστασης, τον τρόπο με τον οποίο συνεκτίμησε τη σύσταση⁷⁴.

IV. Καταληκτικές Παρατηρήσεις

Η παραπάνω ανάλυση επιτρέπει την εξαγωγή συγκεκριμένων συμπερασμάτων αναφορικά με το νέο μηχανισμό ενεργειακής διακυβέρνησης και την προστιθέμενη αξία αυτού.

- (α) Ο μηχανισμός διακυβέρνησης διαμορφώνει ένα **συνεκτικό διαφανές και ορθολογικό κανονιστικό πλαίσιο**, που συντονίζει τις απαιτήσεις σχεδιασμού, υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης των στόχων της ενεργειακής πολιτικής, οι οποίες ήταν διασκορπισμένες σε νομοθετικές πράξεις της ΕΕ στον τομέα της ενέργειας⁷⁵.

⁷⁴Άρθρο 34 του Κανονισμού 2018/1999.

⁷⁵I. E. Μπαλά, Η διακυβέρνηση ως ακρογωνιαίος λίθος της Ενεργειακής Ένωσης, Ενέργεια και Δίκαιο, Τεύχος 27/2018, σελ. 54-58, ειδικά 54-55.

(β) **Τα Κράτη-μέλη** φαίνεται ότι θα επωφεληθούν από το εξορθολογισμένο και απλοποιημένο πλαίσιο σχεδιασμού και υποβολής εκθέσεων όσον αφορά τις πολιτικές τους για την ενέργεια και το κλίμα. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η διαδικασία υποβολής των εκθέσεων θα πραγματοποιείται μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας⁷⁶, η οποία θα τεθεί σε λειτουργία από την 1^η Ιανουαρίου 2020.

(γ) **Ο ιδιωτικός τομέας** θα επωφεληθεί από τη μεγαλύτερη διαφάνεια των εθνικών κανονιστικών πλαισίων ως βάση λήψης επενδυτικών αποφάσεων στους τομείς της ενέργειας και του κλίματος.

(δ) **Οι πολίτες** θα επωφεληθούν από την καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με την υλοποίηση της Ενεργειακής Ένωσης και των σχετικών πολιτικών, ενώ θα μπορούν να συμμετέχουν στο πλαίσιο της **διαδικασίας διαβούλευσης**.

(ε) Ο νέος μηχανισμός ενεργειακής διακυβέρνησης συμβάλει στην οργάνωση ενός **δομημένου διαλόγου** μεταξύ των Κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

(στ) **Ο οιοσεί κυρωτικός μηχανισμός**, αν και βασίζεται στις συστάσεις της Επιτροπής προς τα Κράτη-μέλη που ως τέτοιες δεν είναι νομικά δεσμευτικές πράξεις, διέπεται από συγκεκριμένες αρχές που σε ένα απώτερο στάδιο προβλέπεται να ενθαρρύνουν την τήρηση από τα Κράτη-μέλη των εν λόγω συστάσεων.

Εν τέλει, η προστιθέμενη αξία του νέου Κανονισμού σχετίζεται με μια ισχυρότερη ενεργειακή διακυβέρνηση, η οποία θα συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης. Η νέα ισχυρή διακυβέρνηση είναι επικεντρωμένη στον έλεγχο της εκπλήρωσης των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης και σε μεγάλο βαθμό προσανατολισμένη στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ενισχύει την διακυβέρνηση μέσω της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού και με έμμεσο τρόπο, πλην όμως αποτελεσματικό, περιορίζει το δικαίωμα των Κρατών-μελών αναφορικά με τον προσδιορισμό του ενεργειακού τους μίγματος. Ο έντονος έλεγχος της ενεργειακής πολιτικής των Κρατών-μελών μέσω των διαδοχικών αλλά και ποικίλης ενεργειακής ύλης εκθέσεων θα περιορίσει στο μέλλον τη διακριτική ευχέρεια των Κρατών-μελών να αποκλίνουν από τους περιβαλλοντικούς και ενεργειακούς στόχους ενισχύοντας ένα ευρωπαϊκό πρότυπο αγοράς ενέργειας συμβατό με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας.

⁷⁶ Άρθρο 28 Κανονισμού 2018/1999.